



# Toimintakertomus 2018

Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos

# Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos

## Toimintakertomus 2018

### Sisällys

1. Vuoden 2018 kohokohdat	2
2. Tutkimus ja hankkeet	3
3. Viestintä ja vaikuttaminen	4
3.1. Yhteiskuntapoliittinen vaikuttaminen	5
3.2. Kirjasto ja tietopalvelu	5
3.2. Verkostot	6
4. Avainluvut	7
4.1 Vaikuttavuuden mittareita 2018	7
5. Voimavarat ja talous	8
6. Julkaisut vuonna 2018	8
6.1. Tieteelliset kirjat ja raportit	8
6.2. Tieteelliset artikkelit ja työpaperit	9
6.3. Tietovuodot	10
6.4. Yleistajuistettu tiede (kokoelmateokset, artikkelit, blogit, kolumnit)	11
7. Esitelmät, luennot ja annettu koulutus, 2018	11
7.1. Kotimaiset esitelmät	11
7.2. Kansainväliset esitelmät	12

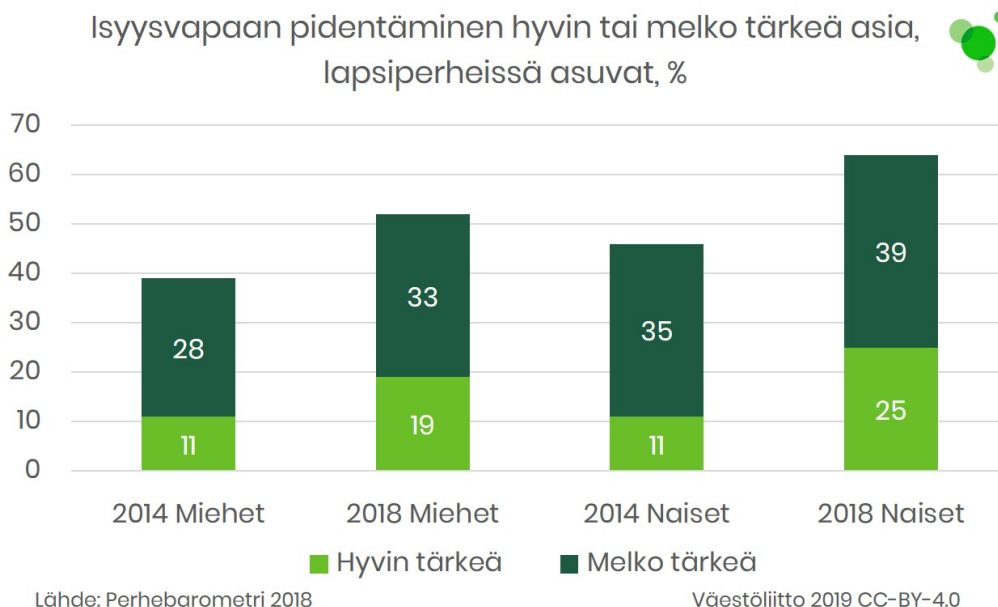
## 1. Vuoden 2018 kohokohdat

Väestöntutkimuslaitos tuottaa ajankohtaista ja soveltavaa tietoa väestönkehityksestä, perheiden hyvinvoinnista ja ikääntyvästä yhteiskunnasta Suomessa, Euroopassa ja maailmalla. Lisäksi tarjoamme asiantuntijapalveluita ja osallistumme kehittämishankkeisiin sekä perhepoliittiseen vaikuttamistyöhön. Yleistajuistamme ja levitämme tutkimustietoa laajasti eri kohderyhmille, toimintavuonna erityisesti keskeisille poliittisille vaikuttajille sekä medialle.

2018 oli merkittävä muutosten, konsolidoinnin ja uudelleen linjausten vuosi tutkimuslaitoksella. Vahvistimme edelleen näkyvyytemme lastensaannin ja perhepolitiikan alueille, nyt entistä vahvemmin myös suoraan ministeriöille ja poliittisille päätöksentekijöille tarjotun tutkimustiedon kautta. Uutena painopisteenä korostui ikääntyneen yhteiskunnan ja myös ikääntyvien ihmisten hyvinvointi uuden tutkimusrahoituksen turvin.

*Syntyvyyden lasku* jatkui Suomessa myös vuonna 2018 herättäen laajaa julkista keskustelua ja poliittisen johdon huolta. Tutkimuslaitoksen asiantuntijuudelle, koskien syntyvyyden kehitystä ja väestön lastensaantiin liittyviä toiveita, oli suuri kysyntä. Teimme tuoreen väestökyselyn lastensaannista ja analysoimme lapsettomuuden syitä ja ihanteellisia lapsilukuja. Kahdeksatta vuotta Suomessa jatkunut, kansainvälisestikin poikkeuksellisen jyrkkä, syntyvyyden lasku tulee jättämään pysyviä muutoksia väestökehitykseen. Käynnistimmekin uuden *väestöpoliittisen ohjelman* teon sekä avasimme *keskustelutarjan väestöpolitiikasta* yhteistyössä Helsingin Sanomien ja useiden järjestöjen kanssa.

Vuoden 2018 Perhebarometri, *2020-luvun perhepolitiikkaa*, tarjosi edustavaa ja tuoretta tutkimustietoa suomalaisten perhepoliittisista toiveista ja oli vahvasti julkisuudessa talven aikana. Perhebarometrin tuloksia esitettiin kaikille poliittisille puolueille osana Väestöliiton vaikuttamistyötä eduskuntavaalien alla.



Valtioneuvoston hankkeessa Yksin osana elinkaarta selvitimme yksinasuvien asemaa yhteiskunnassa. Suomalaisten seksuaalielämää seuraavan FINSEX-tutkimuksen tulosten analysoiminen ja levittäminen jatkui. Julkaisimme kansainvälisestikin urauurtavan selvityksen sateenkaariperheiden vanhemmuudesta yhteistyössä Sateenkaariperheet ry:n kanssa.

Tänä vuonna toteutettiin suuria ikäluokkia ja heidän aikuisia lapsia koskeva edustava *Sukupolvien ketju* -tutkimus yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Suomen osuus EU:n SHARE (Survey of Health, Ageing and

Retirement in Europe) 7. aallon kyselystä valmistui ja suunnittelimme SHARE:n juurruttamista Suomeen. Onnistuimme saamaan hankerahoitusta Suomen Akatemialta ikääntyvien sosiaalisia suhteita koskevaan uuteen tutkimukseen.

Jatkettiin kuukausittain ilmestyviä suosittua Tietovuotoja, jotka tarjoavat popularisoituja tietoiskuja hyödyntäen omaa infograafista työkaluamme; Tietovuoto brändiä lähdettiin vahvistamaan koko Väestöliiton viestinnässä. Vuoden 2018 Tietovuodot käsittelivät tuoreita tuloksia suomalaisten seksuaalikäyttäytymisestä sekä muita ajankohtaisia aiheita kuten yksin asuminen, syntyvyys, hedelmällisyys sekä ystävyys ja sisarus. Finnish Yearbook of Population Research -vuosikirjan verkkosivuille saatiin luotua uusi ulkoasu ja logo.

Uusien yhteistyöpartnereiden joukossa oli mm. Tela ry, ETK, Espoon kaupunki, Demos ry ja Mannheimin yliopisto.



## 2. Tutkimus ja hankkeet



Vuoden 2018 Perhebarometri selvitti suomalaisten perhepoliittisia toiveita. Aineistona oli keväällä 2018 tehty väestökysely, johon vastasi 2560 20–59-vuotiasta henkilöä. Kyselyn tuloksia verrattiin lisäksi kolmeen aiemmin tehtyyn vastaavaan kyselyyn. Aineistosta tuotettiin *2020-luvun perhepolitiikka* -julkaisu sekä materiaalia suomalaisten ihanteellisista lapsiluvuista.

Jatkoimme *Munasolujen luovuttajat* -tutkimusaineistojen analyysijä. Laitos osallistuu yhteistyökumppanina Turun yliopiston Karjalan siirtolaisia tutkivaan hankkeeseen, jossa tutkitaan, miten pakotettu muutto vaikutti perhesuhteisiin, lastensaantiin ja yhteiskuntaan integroitumiseen. Molemmista hyväksyttiin artikkeleita johtaviin lehtiin (Human Reproduction; Nature Human Behavior).

### FINSEX-hanke

FINSEX-tutkimushankkeessa on jo vuosikymmeniä seurattu suomalaisten seksuaalielämässä tapahtuvia muutoksia. Erytisen seurannan kohteena ovat suomalaisten parisuhteissa, seksuaaliasenteissa, seksuaalisessa käyttäytymisessä ja seksuaaliongelmassa tapahtuvat muutokset. FINSEX-aineistoista julkaistiin tuloksia mm. suomalaisten seksisuhteista ulkomaalaisten kanssa sekä maksullisen seksin käytöstä.

### Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE)

SHARE-kyselyaineiston avulla selvitetään ikääntyneiden terveyttä, taloutta, työssäkäyntiä ja sosiaalisia suhteita Euroopassa. Väestöntutkimuslaitos toimii Suomen tieteellisenä tahona SHARE-tutkimuksessa, joka on osa EU:n tutkimusinfrastruktuuria ja mm. Euroopan komission rahoittama.

Tutkimuksen kohteena ovat yli 50-vuotiaat eurooppalaiset ja heidän puolisonsa. Aanutlaatuisen laaja, maittain edustava ja vertailukelpoinen aineistokeruu toteutetaan käyntihaastatteluina joka toinen vuosi kaikissa EU-maissa ja Suomessa ensimmäistä kertaa vuonna 2017. SHARE SUOMI -kysely on tärkeä, jotta väestön ikääntymisen haasteita voidaan tulevaisuudessa ratkoa.

Toimintavuonna valmisteltiin vuoden 2019 kyselyä sekä kerättiin rahoitusta hankkeelle. SHARE:n johtaja Axel Börsh-Supan vieraili Suomessa ja vierailun yhteydessä järjestettiin eläketutkijoita ja -vaikuttajia kokoava tutkimusseminaari yhdessä Eläketurvakeskuksen kanssa.

### **Sukupolvien ketju -hanke**

Hankkeessa tutkitaan kahta perhesukupolvea; vuosina 1945–50-syntyneitä suomalaisia suuria ikäluokkia ja heidän aikuisia lapsiaan. Hankkeessa on kerätty tietoa sukulaisten ja ystävien välisestä yhteydenpidosta ja avunannosta vuosina 2007 ja 2012 toteutetuilla seurantakyselyillä. Koneen säätiön ja Otto A. Malmin säätiön rahoittama kolmas aineistokeruu toteutettiin syksyllä 2018.

### **Ikääntyvien parisuhteet-hanke**

Suomen Akatemia myönsi Väestöntutkimuslaitokselle uuden kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen akatemiahankkeen. Nelivuotinen LoveAge-hanke tutkii yli 50-vuotiaiden parisuhteita Suomessa ja Euroopassa. LoveAge selvittää ihmisten avio- ja avoliittoja eri elämänvaiheissa sekä niiden yhteyksiä sosiaalisiin suhteisiin ja hyvinvointiin ikääntyessä. Hanke hyödyntää Sukupolvien ketju sekä SHARE - tutkimuksen aineistoja.

”Parisuhteet ja hyvinvointi ovat Väestöliiton ydinalueita. Voimme tässä tutkimuksessa perehtyä parisuhteiden merkityksiin vanhemmalla iällä, mikä onkin pitkään ollut haaveena, iloitsee hankkeen johtaja Anna Rotkirch. – Tämä on myös tunnustus SHARE Suomi -tutkimukselle, joka aloitettiin Suomessa ja Väestöliitossa kaksi vuotta sitten osana EU:n tutkimusjärjestelmää.”

### **Yksin osana elinkaarta -hanke**

Ympäristökeskuksen johtamassa Valtioneuvoston kanslian TEAS-konsortiossa osallistuimme Yksin osana elinkaarta -hankkeeseen, jossa tuotettiin kattavaa tietoa yksin asuvien ryhmien tilanteista eri puolilla maata ja eri elämänvaiheissa. Hankkeen tuloksia hyödynnettiin myös väestöpoliittisessa ohjelmanteossa ja keskusteluserjassa yhteistyössä Helsingin Sanomien ja nuorisjärjestöjen kanssa.

## **3. Viestintä ja vaikuttaminen**

Väestöntutkimuslaitos yhdistää korkeatasoisen tutkimuksenteon aktiiviseen tulosten kansantajuistamiseen. Osallistumme viikoittain suomalaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun tekemällä tutkimusta näkyväksi ja yleistajuisiksi sekä pitämällä perheitä ja väestöä koskevia aiheita esillä.

Väestöliitto tuottaa uuden väestöpoliittisen ohjelman vuosien 2018–2019 aikana. Työskentely koostuu yleisölle avoimesta keskusteluserjasta sekä loppuraportista, jossa esitetään asiantuntijoiden näkemyksiä väestöllisistä aiheista ja Väestöliiton suosituksia väestöpolitiikasta. Haastamme eri tahoja pohtimaan, mikä on Suomen idea tulevaisuudessa, kuten minkälaista ja kokoista väestöä toivomme, ja miten Suomen väestö on osa maapallon väestöä?

Ohjelman ja keskusteluserjan teemoina on perinteisiä väestöpoliittisia aiheita, kuten syntyvyys ja muuttoliike sekä uusia, väestöä kuvaavia trendejä, kuten kaupungistuminen ja kestävä kehitys. Toteutamme Väestöpolitiikka Nyt -keskusteluserjan yhdessä Työeläkevakuuttajat (Tela) ry:n ja Helsingin Sanomien kanssa. Yhteistyö Helsingin Sanomien Lifestyle-toimituksen kanssa alkoi toimintavuonna yksinäisyyttä koskevalla keskustelulla.

Verkkosivumme palvelevat kolmella kielellä. Julkaisemme niillä mm. uutisia, tilastotietoja sekä lähes kaikki tutkimusjulkaisumme. Yhteensä tutkimuslaitoksen sivuilla oli viime vuoden aikana noin 95 950 käyttäjää. Kuukausittainen käyttäjämäärä oli keskimäärin vajaa 8000 käyttäjää. Kasvu kävijämäärissä verrattuna edeltävään vuoteen oli 37 %. Sivustoilla vierailaan eniten Suomesta. Ulkomailta sivuille tullaan useimmiten Ruotsista ja Yhdysvalloista.

Tutkimuslaitoksella on oma Twitter-tili @Perhetutkimus, jolla kerrotaan ajankohtaisista aiheista ja tutkimuksista. Vuoden 2018 aikana seuraajien määrä kasvoi noin 170:lla. Finlandssvenskt familjeliv -hanke ylläpitää omaa Twitter-tiliä @FamiljNord, joka viestii ruotsiksi ja pohjoismaiselle yleisölle. Hyödynnämme myös muita Väestöliiton sosiaalisen median kanavia, kuten Facebook, Instagram ja Youtube sekä tiedotamme Väestöliiton uutiskirjeessä ja tiedotteissa medialle ja yhteistyökumppaneille.

Järjestimme Väestöliitossa kolme mediatilaisuutta sekä yhteistyössä ajatuspaja Agendan kanssa yhden tilaisuuden syntyvyydestä. Näissä tilaisuuksissa kerroimme toimittajille ja muille kiinnostuneille tuoreista tutkimustuloksista, uusista julkaisuista ja alkavista hankkeista. Lisäksi järjestimme toukokuussa *Syntyvyyden laskun syitä ja seurauksia* -tutkimusiltapäivän. Yhteistyössä Eläketurvakeskuksen kanssa järjestimme tutkimusseminaarin, jossa oli paikalla lähes sata eläkealan ja ikääntymisen asiantuntijaa. *Väestöpolitiikka nyt* -keskustelutilaisuuksien aiheita olivat yksinasuminen ja yksinäisyys sekä maailman syntyvyys. Haemme yhdessä ideoita suomalaisen yhteiskunnan väestökehitykseen ja kansalaisten tukemiseksi.

Tukijamme osallistuvat televisio- ja radiolähetyksiin ja antavat aktiivisesti haastatteluita medialle, vuoden aikana haastatteluja oli vähintään 149 kappaletta.

Noudatamme open access -periaatetta ja tutkimustemme aineistot säilytetään Yhteiskuntatieteellisessä tietoaarkistossa (FSD). Sinne toimitetuilla tutkimusaineistoilla oli toimintavuonna 18 käyttäjää ja aineistoja käytettiin viime vuonna ainakin 12 opinnäytteen tekemiseen. Tutkijoidemme artikkelit ovat saatavissa avoimesti joko julkaisevalta lehdeltä tai tutkijoiden kotisivuilta ja ResearchGate sekä Academia.edu -sivustoilta. Painettuja julkaisujamme voi ostaa Väestöliiton nettikaupasta.

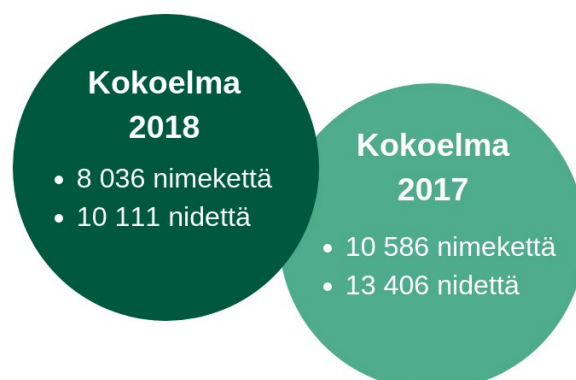
### 3.1. Yhteiskuntapoliittinen vaikuttaminen

Vaikuttamisen ytimessä oli vuoden 2017 ja 2018 Perhebarometrit, jotka keskittyivät nuorten lastanhankintatoiveisiin ja syntyvyyden laskun syihin sekä perhepolitiikkaan. Yllä kuvatun mediavaikuttamisen lisäksi olemme aktiivisesti tekemisissä eri sidosryhmien, kuten ministeriöiden, perhejärjestöjen ja ajatuspajojen kanssa. Meitä kutsuttiin pohjustamaan syntyvyyden laskun syistä ja perhepolitiikasta yli 10 kertaa (tahoina mm. Elinkeinoelämän keskusliitto, eläkeyhtiö Ilmarinen, Valtioneuvoston kanslia) ja laitoksen tutkimusjohtaja osallistui Lapsistrategiaa pohjustavaan työskentelyyn syksyn aikana.

SHARE-hankkeen ohjausryhmään kuuluu 17 ministeriöiden, yliopistojen ja eläkelaitosten tutkijoiden ja asiantuntijoiden edustajaa, ryhmä on osoittautunut merkittäväksi tiedonkulun ja vaikuttamisen kanavaksi.

### 3.2. Kirjasto ja tietopalvelu

Väestöliiton kirjasto ja tietopalvelu pitää yllä väestöntutkimusta, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä sekä perheitä ja perhepolitiikkaa käsittelevää kokoelmaa. Kirjasto on avoinna kaikille ja siellä vieraili tietoasiantuntijan opastuksella mm. useita opiskelijaryhmiä. Tietoasiantuntija vaikutti aktiivisesti kirjastoalalla, kuten Erikoiskirjastojen neuvostossa ja



Bibliothecarii Medicinae Fenniae ry:ssä sekä suoritti loppuun Suomen tiedekustantajien liiton järjestämän Tiedekustantamisen perusteet -koulutuksen, joka tukee tutkimuslaitoksen julkaisutyötä. Toimintavuonna kirjastossa tehtiin vanhan ja käyttämättömän aineiston karsintaa.

### 3.2. Verkostot

Tutkimuslaitoksen henkilökunta oli mukana useissa eri ohjausryhmissä tai hallintoelimissä tehden kansainvälisesti merkittävää vaikuttamistyötä sosiaalitutkimuksen ja seksuaaliterveyden alalla. Laitoksen edustajalla oli järjestämisvastuu Nordic Association for Clinical Sexology vuosittaisessa konferenssissa Turussa. Konferenssi oli samalla järjestön 40-vuotisjuhla ja keräsi yli 200 osallistujaa eri maista.

Kansainvälisiä luottamustehtäviä:

- *European Human Behaviour and Evolution Association (EHBEA)*
- *Nordic Association for Clinical Sexology (NACS)*
- *Authorization Committee for Sexuality Education and Science (NACSES)*
- *World Association for Sexual Health (WAS) hallitus*
- *The Society for the Scientific Study of Sexuality (SSSS)*

Kotimaisia luottamustehtäviä:

- *Kansallisen lapsistrategian valmisteluryhmä, asiantuntijajäsen*
- *Kansallisen lapsistrategian tutkijaryhmä, jäsen*
- *Suomen Seksologinen seura, puheenjohtaja*
- *Bibliothecarii Medicinae Fenniae (BMF ry), sihteeri*
- *Erikoiskirjastojen neuvosto, sihteeri*
- *Oulun yliopisto, hallituksen jäsen*
- *Otto A. Malmin säätiö, johtokunta jäsen*
- *Siirtolaisuusinstituuttisäätiön hallintoneuvosto, jäsen*
- *Lapsiköyhyysverkosto, jäsen*
- *Lapsitutkimusverkosto, jäsen*

Laitoksen edustajat toimivat vertaisarvioidun *Finnish Yearbook of Population Research* -lehden päätoimittajana sekä sihteerinä. Lehteä julkaistaan yhteistyössä Suomen Väestötieteen Yhdistyksen ja Siirtolaisuusinstituutin kanssa. Laitoksen edustajat toimivat lisäksi avustavina toimittajina lehdille *Frontiers in Sociology* ja *Journal of Sex Research* tehden lukuisia julkaisupäätöksiä vuosittain.

Laitoksen edustajat osallistuivat ainakin kymmeneen kansainväliseen tieteelliseen konferenssiin tai hanketapaamiseen ja esittelivät Väestöliittoa vierailijaryhmille mm. Japanista. Lisäksi tavattiin IPPF:n sekä COFACE:n edustajia yhteistyön suunnittelun ja vaikuttamistyön merkeissä. Keskeiset akateemiset yhteistyötahot olivat Helsingin, Turun, Oxfordin, Leidenin sekä Tukholman yliopistot, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Kela sekä University College London ja London School of Hygiene and Tropical Medicine.

Teimme lisäksi yhteistyötä muiden perhejärjestöjen ja Suomen ylioppilaskuntien liiton kanssa sekä usean tiedotusvälineen, erityisesti Helsingin Sanomien, YLE:n ja Hufvudstadsbladetin kanssa.

## 4. Avainluvut

Tutkimuslaitos ja sen tutkijat julkaisivat vuoden aikana kahdeksan kirjaa, 29 tieteellistä artikkelia ja 28 yleistajuistavaa kirjoitusta. Väestöntutkimuslaitoksen tutkijat ovat antaneet vuonna 2018 ainakin 40 TV- tai radiohaastattelua sekä noin 150 lehtihaastattelua. Tutkijat ovat pitäneet luentoja ja esityksiä yhteensä ainakin 40 tilaisuudessa yli 2 300 kuulijalle.



**Tv-haastattelut**  
29 kpl



**Radiohaastattelut**  
11 kpl



**Lehtihaastattelut**  
n. 150 kpl

Tutkijat raportoivat kuukausittain toiminnastaan ja laitos raportoi hankekohtaisesti eri rahoittajille, tärkeimpänä näistä vuosittainen raportti OKM:lle ja EU:lle. Seuraamme kuukausittain mm. lehdistöhaastattelujen, ohjausten ja luentojen määrää ja palautetta, verkkosivujen kävijämääriä sekä Twitter-näkyvyyttä.

### 4.1 Vaikuttavuuden mittareita 2018

JULKAISUT JA KOULUTUKSET		
Tieteelliset artikkelit ja työpaperit	29 kpl	
Kotimaiset luennot	24 kpl	n. 1 200 kuulijaa
Kansainväliset luennot	16 kpl	n. 1 130 kuulijaa
MEDIA, JULKAISUT JA TAPAHTUMAT		
Nettisivujen kävijät	95 950 käyttäjää/vuosi	n. 7 990 käyttäjää/kk
Poliittinen vaikuttaminen	Tapaamisia poliittisten puolueiden, työmarkkinajärjestöjen johtajien tai ministerien kanssa	12 tapaamista
Yleistajuinen tiede	28 kpl	Sis. Tietovuodot
Kirjat	8 kpl	
Twitter @Perhetutkimus	n. 250 twiittiä	Vuoden lopussa n. 1 850 seuraajaa
Haastattelut	n. 150 lehtihaastattelua	n. 40 tv/radiohaastattelua
Tiedotus- ym. tilaisuudet	8 kpl	n. 640 osallistujaa (sis. etäosallistujat)



## 5. Voimavarat ja talous

Yksikössä työskenteli tutkimuslaitoksen johtaja, tutkimusprofessori, kolme tutkijaa ja tietoasiantuntija. Yksi tutkijoista siirtyi loppuvuodesta toimivapaalle, toinen teki lyhempää työaika (80%) ja kolmas aloitti työt syyskuussa.

Vuoden aikana laitoksella työskenteli lisäksi kaksi pro gradu -tutkielman tekijää, tutkimusavustaja sekä vierailevia tutkijoita omalla rahoituksella.

Tutkimuslaitoksen ulkopuolinen tuki on kasvanut merkittävästi viime vuosien aikana samalla kun Väestöliiton tutkimuslaitokselle myöntämä tuki on järjestön taloudellisten vaikeuksien vuoksi pienentynyt. Henkilöstömuutokset, OKM saadun tuen korotus sekä onnistuneet rahoitushaut auttoivat toimintavuonna merkittävästi tasapainottamaan laitoksen kulurakennetta.

Toimintaamme on tukenut säännöllisesti OKM sekä Väestöliitto ry. Hankerahoitusta vuodeksi 2018 saatiin Suomen Akatemialta, Koneen Säätiöltä, Alli Paasikiven Säätiöltä, EU:n komissiolta (DG Employment), VNK TEAS -hankerahoista ja ajatuspaja Agendalta. Uutta rahoitusta haettiin mm. Suomen Akatemian infrastruktuurirahoituksesta, VNK TEAS, STN sekä EU kaupunkitutkimuksesta koskien erityisesti digitaalista hyvinvointia ja big dataa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki on keskeinen ja välttämätön Väestöntutkimuslaitoksen jatkuvuuden turvaamiseksi. Valtionapu kohdistui vakituisen henkilökunnan palkkoihin ja työtiloihin. Nykyinen valtionapu on mahdollistanut sen, että ydintoiminnot ja tutkimusten laatu säilyvät viime vuosien merkittävistä leikkauksista huolimatta ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus on entisestään vahvistunut.

### Toimihenkilöt

Johtaja, tutkimusprofessori	VTT, dos. Anna Rotkirch
Tutkimusprofessori	VTT, dos. Osmo Kontula
Tutkija	PsT Venla Berg (toimivapaalla 1.9.18-)
Tutkija	VTK Miika Mäki (80%)
Tutkija	VTK Tiia Sorsa (aloitti 3.9.18)
Tietoasiantuntija	YTM Tiina Helamaa
Vanhempi tutkija	VTT Antti Tanskanen (1.11- 20%)

### Hanketutkijat ja tutkimusavustajat

Vieraileva tutkija, omalla rahoituksella	FT, VTT Mirikka Danielsbacka
Vieraileva tutkija omalla rahoituksella	M.Soc.Sc Lenka Křenková
Pro gradu tekijä ja tutkimusavustaja	Noora Lehtonen
Pro gradu tekijä	Saara Haapanen
Tutkimusavustaja	Milja Lerber

## 6. Julkaisut vuonna 2018

### 6.1. Tieteelliset kirjat ja raportit

Aarnio, K., Kylmä, J., Solantaus, T. ja **Rotkirch, A.** Sateenkaariperheiden vanhemmat - Kokemuksia lasten hyvinvoinnista, perhesuhteista ja tuen saannista. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 63/2018.



Tanskanen, A.O. & **Danielsbacka**, M. (2018.) *Intergenerational Family Relations. An Evolutionary Social Science Approach*. New York: Routledge.

Hannikainen, M., **Danielsbacka**, M. & Tepora, T. (toim.) *Menneisyyden rakentajat: teorit historiantutkimuksessa*. 2018. Helsinki: Gaudeamus.

**Kontula**, O. (2018). *2020 – luvun perhepolitiikkaa. Perhebarometri 2018*. Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E 52/2018. Väestöliitto. Helsinki. 135 s.

Kujala, A. & **Danielsbacka**, M. (2018.) *Reciprocity in Human Societies: From Ancient Times to the Modern Welfare State*. 2018 New York: Palgrave Macmillan (USA).

**Rotkirch**, A. ja **Berg**, V. (2018). *Suomenruotsalaisten hedelmällisyys – Onko kieliryhmien välillä eroja?* Helsinki. Ajatuspaja Agenda.

**Rotkirch**, A. ja **Berg**, V. (2018). *Svenskspråkigas fruktsamhet i Finland – vilka är skillnaderna mellan språkgrupperna?* Helsingfors, Tankesmedjan Agenda.

Terämä E., Tiitu, M., Paavola, J-M., Vainio, A., Määttänen, N., **Miettinen**, A., **Kontula**, O. & Hiilamo, H. Yksin osana elinkaarta (Alone along the life cycle). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 66/2018.

## 6.2. Tieteelliset artikkelit ja työpaperit

Buchanan, A. & **Rotkirch**, A. toim. (2018) Grandparents: Guest edited issue. *Contemporary Social Science*. 13(2)

Buchanan, A. & **Rotkirch**, A. (2018) Twenty-first century grandparents: global perspectives on changing roles and consequences, *Contemporary Social Science*, 13:2, 131-144, DOI: 10.1080/21582041.2018.1467034

Chapman, S., Tanskanen, A.O. & **Danielsbacka**, M. (2018). Predictors of grandparental investment. In Shackelford, T.K. & Weekes-Shackelford, V. (Eds.) *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*. Springer, doi: [https://doi.org/10.1007/978-3-319-16999-6\\_2348-1](https://doi.org/10.1007/978-3-319-16999-6_2348-1).

**Danielsbacka**, M. & Tanskanen, A.O. (2018). Marital disruption and intergenerational relations among older Finns. *Contemporary Social Science*, doi: 10.1080/21582041.2017.1422794

Ghosh, A., **Berg**, V., Bhattacharya, K., Monsivais, D., Kertesz, J., Kaski, K., & **Rotkirch**, A. (2018). Migration patterns across the life course of families: Gender differences and proximity with parents and siblings in Finland. Pre-printed in *arXiv*: <https://arxiv.org/abs/1708.02432>

Ghosh, A., **Berg**, V., Bhattacharya, K., Monsivais, D., Kertesz, J., Kaski, K. & **Rotkirch**, A. (2018). Migration patterns of parents, children and siblings: Evidence for patrilocality in contemporary Finland. *Population, Space and Place*.

Bhattacharya, K., **Berg**, V., Ghosh, A, Monsivais, D., Kertesz, J., Kaski, K. & **Rotkirch**, A. (2018). Network of families in a contemporary population: regional and cultural assortativity. *EPJ Data Science*, 7(1), 9.

Hämäläinen, H., Tanskanen, A.O., & **Danielsbacka**, M. (2018). Hamilton's rule. In: Shackelford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A. (eds.) *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*. Springer.

Hämäläinen, H., Tanskanen, A.O., **Danielsbacka**, M. and Arpino, B. (2018). Reciprocity between family generations in Germany: A within-person examination of longitudinal data. RECSM Working Paper 59. Barcelona: Pompeu Fabra University.

Kinnunen, A. ja **Kontula**, O. (2018). Miesten parisuhteettomuuden yhteys hyvinvointiin. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti* 2018:55: 22–34.

**Kontula**, O. (2018). Sexual Cultures in Nordic Cultures. In the *Blackwell Encyclopedia of Sociology*, (Ed. George Ritzer). London: John Wiley & Sons.

**Kontula**, O. (2018) Puhuttelevia kokemuksia yksinasumisesta. Työpaperi 9/2018. Väestöntutkimuslaitos.

- Kontula, O.** (2018). Yksinasumisen kokemukset. Raportissa Terämä, E. et al.. Yksin osana elinkaarta (Alone along the life cycle). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 66/2018. Marraskuu 2018. s. 84–90.
- Kontula, O.** (2018). Origins of sexual arousal. *SexuS Journal*, 3:7: 405–412.
- Kontula, O.** (2018). The origin of sexuality and sexual knowledge. *SexuS Journal* 3:8: 451–470.
- Kontula, O.** (2018). The mysteries of sexual desire. *SexuS Journal* 3:8: 511–532.
- Kontula, O.** (2018). What constitutes "acceptable" or "perverted" sex. *SexuS Journal* 3:9: 595–624.
- Kontula, O.** (2018). Taking Happiness into Your Hands. *SexuS Journal* 3:10: 773–786.
- Kontula, O.** (2018). You Learn When You Are Young. *SexuS Journal* 3:10: 803–818.
- Lahdenperä, M., Tanskanen, A.O. & **Danielsbacka, M.** (2018). Grandmother hypothesis. In Shackelford, T.K. & Weekes-Shackelford, V. (Eds.) *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*. Springer.
- Mäki, M.** (2018). Tuloerot ja hyvinvointi – tuloerohypoteesin testaaminen Suomen kunnissa 1995–2014. *Yhteiskuntapolitiikka* 5/18.
- Pettay, J. E., Lahdenperä, M., **Rotkirch, A.** & Lummaa, V. (2018). Effects of female reproductive competition on birth rate and reproductive scheduling in a historical human population. *Behavioral Ecology* 29: 2, 333–341.
- Rotkirch, A.** (2018). Evolutionary family sociology. In Rosemary Hopcroft (ed.) *Oxford Handbook of Evolution, Biology and Society*, 1–33. doi: 10.1093/oxfordhb/9780190299323.013.3 Oxford: Oxford University Press.
- Tanskanen, A.O & **Danielsbacka, M.** (2018). Relationship quality among half siblings: The role of childhood co-residence. *Evolutionary Psychological Science*, 4. doi: 10.1007/s40806-018-0161-9.
- Tanskanen, A.O. & **Danielsbacka, M.** (in press). Grandparents. In: Hupp, S. & Jewell, J. (eds.) *The Encyclopedia of Child and Adolescent Development*. New York: John Wiley & Sons.
- Tanskanen, A.O. & **Danielsbacka, M.** (2018). Grandfather Investment Vs Grandmother Investment. In Shackelford, T.K. & Weekes-Shackelford, V. (Eds.) *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*, Springer.
- Tanskanen, A. O., & **Rotkirch, A.** (2018). Sibling similarity and relationship quality in Finland. *Acta Sociologica*.
- Tanskanen, A.O., Kallio, J. & **Danielsbacka, M.** (2018). Should the family or the state provide support for the elderly people? Findings from a two-generational Finnish study. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 39, 138–155, <https://doi.org/10.1108/IJSSP-06-2018-0102>
- Väisänen, H., Koponen, P., Gissler, M. & **Kontula, O.** (2018). Contraceptive use among migrant women with a history of induced abortion in Finland. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*.

### 6.3. Tietovuodot

- Joulukuu: [Perhepolitiikka koetaan yhteiseksi asiaksi](#)
- Marraskuu: [Yli 50-vuotiaat elävät sopuisissa parisuhteissa](#)
- Lokakuu: [Miehet asuvat lähempänä sukulaisiaan](#)
- Syyskuu: [Miksi täyssisarukset ovat puolisisaruksia läheisempiä?](#)
- Elokuu: [Rakkaus pitää yllä yli 50-vuotiaiden suomalaisten parisuhteita](#)
- Heinäkuu: [Ruotsinkielisten hedelmällisyys hieman korkeampi kuin koko maassa](#)
- Kesäkuu: [Seksiä ulkomaalaisten kanssa](#)
- Toukokuu: [Suomalaiset haluavat nykyään vähemmän lapsia kuin ennen](#)
- Huhtikuu: [Puhuttelevia kokemuksia yksinasumisesta](#)
- Maaliskuu: [Hedelmällisyys laskee jo ennen 35. ikävuotta](#)
- Helmikuu: [Maksullinen seksi](#)
- Tammikuu: [Miksi sisarusten ikäero pienenee?](#)

## 6.4. Yleistajuistettu tiede (kokoelmateokset, artikkelit, blogit, kolumnit)

**Berg, V.** Väestöliiton blogi 6.3.18 "Vauvuuden ei kuulu olla ihan kamala"

**Danielsbacka, M.** & Tanskanen, A.O. Perhesukupolvien välinen vuorovaikutus ja hyvinvointi. Labyrintti. Mielenterveysomaisten keskusliitto FinFami, 4/2018, s. 28

Koivuranta, E & **Rotkirch, A.** Mieliopidekirjoitus Helsingin Sanomat 14.11.18. "Nuoret ikäluokat jatkavat Suomessa pienentymistään – väestöpolitiikka pitää nostaa laajaan keskusteluun"

**Kontula, O.** (2018) Asiantuntija vastaa, teoksessa Jutta Gustafsberg & Juha Rouvinen *Rakkauden voimakirja*, ss. 63–65. Helsinki: WSOY.

**Kontula, O.** A-kruunun asiantuntijablogi. "Asumisen tukeminen edistää syntyvyyttä". 19.12.2018.

**Kontula, O.** Sukupuolitautilien hallinta teoksessa Taipale, I. (toim.) Sata sosiaalista innovaatiota Suomesta, luku 46. 2018.

**Rotkirch, A.** Väestöliiton blogi 11.7.2018. "Onko lapsen saaminen epäekologinen teko?"

**Rotkirch, A.** Väestöliiton blogi 29.3.18. "Milloin lasta tulisi yrittää?"

**Rotkirch, A.** I dag kolumneja, Hufvudstadsbladet ja KSF Median muut päivälehdet, kuukausittaisia kolumneja, yhteensä 12 kpl.

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni 13.9.18. "Mitä seurustelu tarkoittaa, jos on ehtinyt täyttää 50 vuotta?"

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni 16.8.18. "Miksi ihmeessä äitien pitää puolustaa valintojaan?"

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni 19.7.18. "Luonnon ihmettely tekee hyvää, koska se on suorittamisen vastakohta"

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni 9.5.19. "Kahvi saattaa olla riippuvuuksista paras"

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni, toukokuu 2018, "Montako sukupuolta?"

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni, maaliskuu 2019 "Mahdollisuus onneen vanhoilla päivillä ei ole perhemuodosta kiinni"

**Rotkirch, A.** Kotilieden kolumni, tammikuu 2018 "Vaihevuodet ovat viimeinen tabu"

## 7. Esitelmät, luennot ja annettu koulutus, 2018

Kotimaisissa konferensseissa ja seminaareissa on viime vuonna pidetty ainakin 24 esitelmää/luentoa/koulutusta. Kansainvälisissä tieteellisissä konferensseissa on pidetty 16 esitelmää.

### 7.1. Kotimaiset esitelmät

**Berg, V.** Esitelmä suvun merkityksestä lastenhankinnassa, Perhetutkimuksen päivät, 19.–20.4.2018, Tampereen yliopisto (10 kuulijaa)

**Berg, V.** ja **Rotkirch A.** Esitys, Suomenruotsalainen syntyvyys – Pop up seminaari, 3.5.2018, Ajatuspaja Agenda (40 kuulijaa)

**Berg, V.** Lapsilukuihanteet ja syitä lastenhankinnan lykkäämiseen: 2018 tuloksia. Väestöntutkimuslaitoksen tutkimusiltapäivä 16.5.2018. (25 kuulijaa)

**Kontula, O.** "Kokemuksia yksin asumisesta ja yksinäisyydestä: Laadullinen näkökulma" Väestöntutkimuslaitoksen tutkimusiltapäivä 16.5.2018 (25 kuulijaa)

**Kontula, O.** Luennot seksologiasta Jyväskylän ammattikorkeakoulussa 22.2.2018. (n. 40 kuulijaa)

**Kontula, O.** Esitys ”Lemmen paula – seksuaalinen hyvinvointi parisuhdeonnan avaimena” Kätilöpäivillä Helsingissä 4.5.2018. (100 kuulijaa)

**Kontula, O.** Osallistuminen Helsingin Sanomien ja Väestöliiton järjestämään ”Yksinäisyys Suomessa” keskusteluun Helsingin yliopistolla 27.11.2018. (paikalla ja etänä kuulijoita n. 440)

**Kontula, O.** Esitys ”2020-luvun perhepolitiikkaa” Perhebarometrin 2018 julkistamistilaisuudessa 26.11.2018. (Kuulijoita n. 10)

**Kontula, O.** Osallistuminen yhdessä Nina Honkasen kanssa keskusteluun ”Puhutaan seksuaalisuudesta”. Järjestäjänä Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut. Porvoo 3.12.2018. (50 kuulijaa)

**Kontula, O.** Kouluttajana Väestöliiton terapiapalveluiden järjestämässä seksuaaliterapiakoulutuksessa 14.12.2018. Aiheena mielen seksuaalisuus. (n. 20 kuulijaa)

**Kontula, O.** Väestöliiton perhepoliittisten tavoitteiden esittely Sinisten eduskuntaryhmälle 10.12.2018. (n. 15 kuulijaa)

**Křenková, L.** Lapsettomien sosiaaliset verkostot vanhuudessa: SHARE-tutkimusta. Väestöntutkimuslaitoksen tutkimusiltapäivä 16.5.2018 (25 kuulijaa)

**Křenková, L.** Childlessness and Social Support in Old Age: The Case of Czechia. Väestöntutkimuslaitoksen tutkijaseminaari, 24.1.2018 (7 kuulijaa)

**Helamaa, T.** Erikoiskirjastosektorin kirjastojärjestelmäkyselyn esittely sektorin vuosikokouksessa 12.12.2018 (kuulijoita 35)

**Mäki, M.** SHARESuomi: 50+ -vuotiaiden EU-kansalaisten paneelitutkimus jatkuu. Väestöntutkimuslaitoksen tutkimusiltapäivä 16.5.2018. (25 kuulijaa)

**Mäki, M.** Keynote speech: Transforming the Challenges of Population Ageing into Opportunities with the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE), 28.11.2018. (n. 30 kuulijaa)

**Mäki, M, Danielsbacka, M,** Tanskanen A. SHARE-esittely tutkijoille Kelassa ja SHARE 7. (n. 10 kuulijaa)

**Rotkirch, A:** Perhesuunnittelu 2.0. Vanhemmuuden uudet muodot-aamutilaisuus Eduskunta, TUTKAS aamuseminaari, 4.5.2018 (30 kuulijaa)

**Rotkirch, A.** Ruutuelämästä ja rakkaudesta. Luento, Kotkan kritiikkipäivät 14.4.2018 (100 kuulijaa)

**Rotkirch, A:** Om män och faderskap. Seminarium i Borgå, 12.2.2018 (30 kuulijaa)

**Rotkirch, A:** Finländskt familjeliv. Familjehuset Ankaret, Pargas, föreläsning 7.3.2018 (30 kuulijaa)

**Rotkirch, A.** Suomen syntyvyydestä Eurooppalaisessa viitekehyksessä, Tampereen yliopisto, Hoiva ja syntyvyys -luentosarja maaliskuu 2018 (40 kuulijaa)

**Rotkirch, A.** Mitä koti merkitsee? Osallistuminen kutsuvieraana IKEA Home seminaariin ja tutkimuksen julkaisutilaisuuteen, 12.4.2018 (40 kuulijaa)

## 7.2. Kansainväliset esitelmät

**Danielsbacka, M.,** Tanskanen, A.O. & Billari, F., Meeting online and family related outcomes: Evidence from three German cohorts. DisCont Workshop 2018, Oxford, 30.–31.8.2018. (20 kuulijaa)

**Danielsbacka, M.** & Tanskanen, A.O. (2018) Grandparenthood, active grandparenting, health and well-being in Europe: A within-individual investigation of longitudinal data. Human Life History ryhmän konferenssi, Turku 11.7.2018 (11 kuulijaa)

**Danielsbacka, M.** & Tanskanen, A.O. (2018). The role of childhood co-residence and maternal perinatal association in half sibling relationships. Human Behavior and Evolution Society Conference 30th annual meeting, 4.–7.7.2018. Amsterdam. (80 kuulijaa)

**Danielsbacka, M.**, Tanskanen, A.O. & Billari, F. (2018) Online partnering and family related outcomes in Germany. 6th International pairfam Conference Innovations in Panel Data Methods. Munich, 28.–29.6.2018 (70 kuulijaa)

**Danielsbacka, M.** & Tanskanen, A.O. (2018) Marital disruption and grandparenthood among older Finns. 24th Nordic Congress of Gerontology. 2.-4.5.2018 Oslo, Norway. (30 kuulijaa)

**Kontula, O.** Oral presentation: "Evidence-based sexuality education: a model for comprehensive sexuality education" in WAS 40 year symposium. 18th Congress of the European Federation for Sexology, Albufeira, Portugal, May 9-12, 2018. (n. 250 kuulijaa)

**Kontula, O.** Oral presentation "Increase in masturbation habits among generations." 18th Congress of the European Federation for Sexology, Albufeira, Portugal, May 9-12, 2018. (n. 100 kuulijaa)

**Kontula, O.** What roads lead to better sex in relationships? Nordic Association for Clinical Sexology (NACS) -konferenssi. 20.-23.9.2018. Turku. (n. 100 kuulijaa)

**Kontula, O.** Osallistuminen paneeliin "Passion and sexual desire in relationships" Nordic Association for Clinical Sexology (NACS) konferenssi 20.-23.9.2018. Turku. (n. 100 kuulijaa)

**Kontula, O.** Esitelmä: "Increase in masturbation habits among generations." Annual Meeting and Conference of the Society for the Scientific Study of Sexuality (SSSS), Montreal, Canada, 9.11.2018. (n. 100 kuulijaa)

Tanskanen, A. O. & **Danielsbacka, M.** (2018) Grandparental investment and child outcomes in the UK: A within-child investigation of longitudinal data. International Sociological Association: RC28 Social Stratification and Mobility (RC28), 25.–27.5.2018, Seoul, Korea. (kuulijoita n. 40)

Tanskanen, A. O. & **Danielsbacka, M.** (2018) Kin Detection and Relationship Quality Among Siblings. 6th International pairfam Conference Innovations in Panel Data Methods Munich, 28-29.6.2018 (n. 70 kuulijaa)

**Rotkirch, A.**, Laakasuo, M., David-Barrett, T. & van Duijn, M. (2018) Gender differences in real-life friendship groups? Human Behaviour and Evolution Society Conference, poster presentation, Amsterdam, July 2018. (30 kuulijaa)

**Rotkirch, A.**, Laakasuo, M., David-Barrett, T. & van Duijn, M. (2018) Gender differences in real-life friendship groups? European Human Behaviour and Evolution Association, presentation, Pecs, April 2018. (30 kuulijaa)

**Rotkirch, A.:** Reasons for postponement of parenthood. Gender similarities and differences. Gendered pathways research seminar, University of Helsinki, 10.4.18 (25 kuulijaa)

**Rotkirch, A.**, Panel participant, Gender inequalities in pensions, ETK, Helsinki, 18.5.18. (n. 70 kuulijaa)